

A természettel való gazdálkodás hosszú távú kérdései és eszközrendszere

Dr. Gyulai Iván

**NFFT, TÁJ-KÉP Program, Ökológiai Intézet a
Fenntartható Fejlődésért Alapítvány**

A probléma

- A jelenlegi gazdálkodási mód megváltoztatja a természetes rendszerek szerkezetét (tér szerkezet, anyag és energia ciklusok, biodiverzitás mintázatok)
- A szerkezeti változások funkcionális változásokhoz vezetnek (megváltoznak az ökoszisztémák megszokott szolgáltatásai: anyagi, szabályozó, támogató, kulturális)

Következmény

- A változásokhoz mindenkinek alkalmazkodni kell
- Szelekció, csökkenő változatosság
- Csökkenő lehetőségek
- Az emberiség számára az alkalmazkodást kétségessé teszik a kiépített mega-struktúrák

A probléma hajtóereje

- A gazdasági növekedés elsőbbsége, amely a túlzott igényekből származik
- Az olyan gazdasági növekedésnek nincs értelme, amely elpusztítja saját alapjait (természeti és humán egyaránt)

Nem lehetséges korlátlan növekedés

- Mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy nincs lehetőség a korlátlan növekedésre
- A természetben a limitáltság biztosítja, hogy ne lehessen korlátlanul növekedni

Fenntartható gazdálkodás

- A környezet leromlását a környezet túlzott terhelése okozza
- A környezetet a tér és a természeti erőforrások elvonásával, és azok felhasználásával (szennyezés) együttesen terheljük

Fenntartható gazdálkodás

Feltételek:

- Ökohatékonyság növelése
- Erőforrás-felhasználás korlátozása
- Térfelhasználás korlátozása

Eszközök:

- Természeti erőforrás kvóta
- Fenntartható területhasználat

Nincs elegendő erőforrás a növekedés fenntartásához

A teljes földterület 149
millió
négyzetkilométer
Ebből művelt terület 20
millió
Szántóföld 7.1 millió
Él 6.8 milliárd ember
0.3 ha művelt terület
0.1 ha szántó jut

Évente 75 milliárd tonna
talaj erodálódik
Kínában az erózió üteme
a természetes
regenerációs képesség
57-szerese, Európában
17-szeres,
Amerikában 10-
szeres, Ausztráliában
5-szörös
Ilyen ütemben 60 év alatt
elfogy a talaj

Nincs elegendő erőforrás a növekedés fenntartásához

1950 18 millió tonna
kifogott hal, 2008 100
millió tonna

Évente 13 millió ha erdő
pusztul el (3 866
millió)

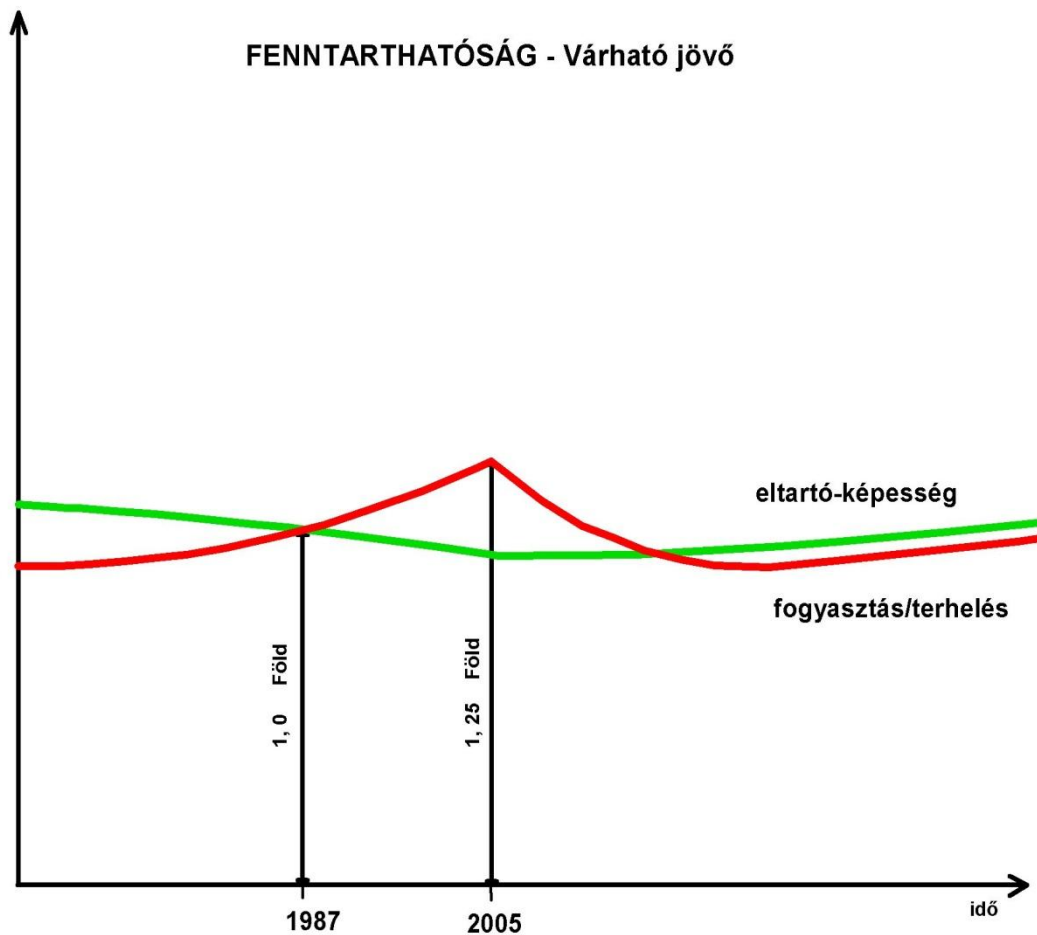
1 milliárd ember nem jut
egészséges ivóvízhez

A Föld
ökoszisztémáinak
60%-a leromlott

Elértük az
olajkitermelési csúcsot,
az olcsón kitermelhető
készleteket feléltük,
összesen a készletek
felét.

Az emberiség
energiaigénye
meghaladta a 12 milliárd
tonna olajegyenértéket

Fenntartható erőforrás-gazdálkodás

Az erőforrás-felhasználás korlátozásának története

- 30-as évek, amerikai technokrácia (King Hubbert): egyensúlyt kell találni az ember és természet között
- A gazdaságot az energia szétosztására és nem az árakra kell alapozni
- A pénzt cseréljék le energia kreditre (karbonpénz)

1937-ben Howard Scott a *Technocracy* magazinban bemutatta az energia juttatási kártyát (lejár és nem kamatozik).

1995-ben Judith Hanna a *New Scientist*-ben: az egész világnak energia limit és egyenlő szétosztás

A karbon pénz

- A meglévő fizetőeszközöket helyettesítené.
- Annyit bocsátanak ki, amennyi energia rendelkezésre áll a bolygón
- Idővel lejár, ha nem használják fel
- Limitált mennyiségű pénzt jelent, ezért limitálja a termelést, fogyasztást és az emberek utazását.

A karbon hitelkártya

- Kötelező kártya mindenki számára a világon
- A kártya egy karbon számla
- Mindenkinek havonta rákönyvelnek bizonyos elfogyasztható mennyiséget
- Ha vesz valamit, akkor ezzel fizet
- Ha elfogy venni kell a takarékoskodóktól
- Pl. egy amerikai vesz egy indiaitól

David Miliband javaslata

- Egyesült Királyságra vonatkozik
- Minden polgár kap egy karbon hitelkártyát
- A szétosztható hitelmennyiség nemzeti szinten meghatározott
- Minden vásárlásnál (üzemanyag, energia-számlák kifizetése, repülőjegy vásárlás) levonnak belőle
- Akinek nem marad, az vesz attól, akinek marad

A hazai javaslat

- Évente csökkenő fosszilis energiafelhasználás
- Kvóta minden energiafogyasztónak
- Kvótakereskedelem
- Helyi gazdaság kialakítása pénzhelyettesítővel (kvótapénz)
- Kamat mentes hitel megtérülő beruházásokra, amelyek a fenntartható gazdálkodásnak megfelelnek
- Visszatérülő alap

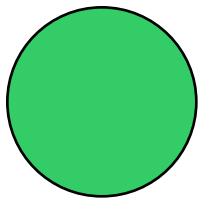
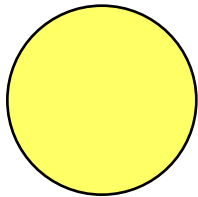
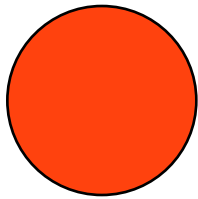
Fenntartható területhasználat

- A természetben folyó természetes interakciók nélkül nem lehetséges az erőforrások megújulása
- A természetes interakciók lebonyolításához természetes térre van szükség

A jelenlegi elképzelés és gyakorlat

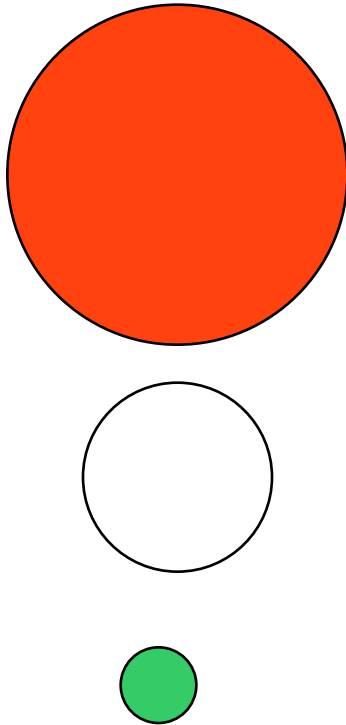
- Intenzív gazdálkodású területek
- Természetvédelmi, természeti területek
- Agrárkörnyezet-védelmi programok
- Támogatás minden gazdálkodónak függetlenül a környezeti teljesítménytől
- A támogatás az intenzív használat „hasznából” származik
- A haszon látszólagos
- A külső hatások felélik a természeti területeket

A forgalomirányító lámpa koncepciója a fenntartható területhasználatban

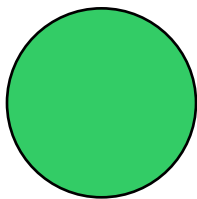
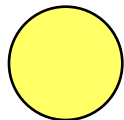
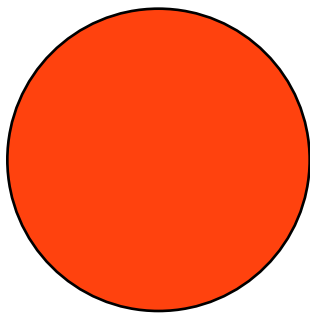
- Piros: intenzív területhasználat (mező-, erdőgazdálkodás, települések, ipari területek)
- Sárga: fenntartható használat
- Zöld: használaton kívül

I. A szabályozó rendszer bevezetése

- Adófizetési kötelezettség az intenzív használatért (sok használó, alacsony adó)
- Ösztönzők a fenntartható használatért
- Állami tulajdonba vétel vásárlással

II. lépcső

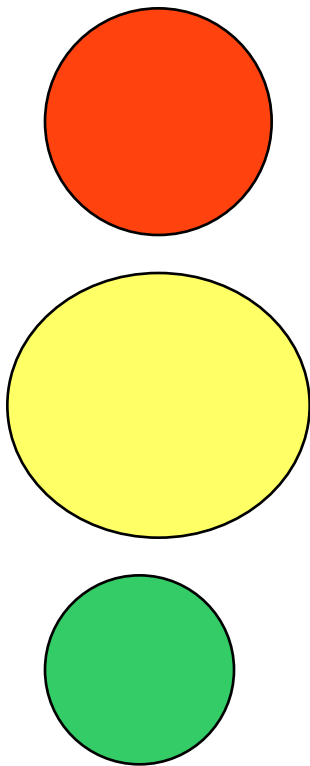
A fenntartható
területhasználat
ismereteinek
kialakítása

Adóterhek fokozatos
növelése

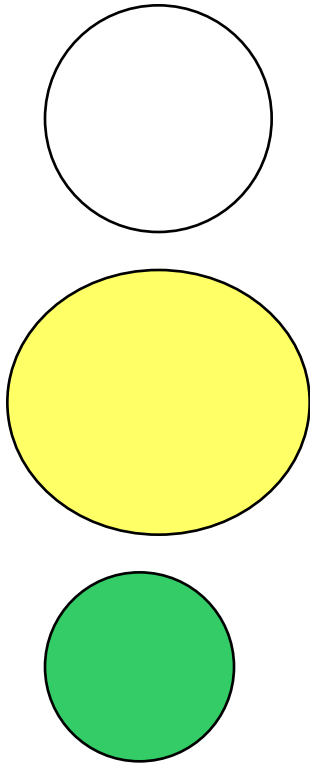
Egyre több használó a
sárga zónában

III.lépcső

Magas adóterhelés

IV. lépcső

- Nincs adóterhelés
- A fenntartható használat biztosítja, hogy a külső terhelés minimális legyen a zöldre

5. lépcső

- Amennyiben a rendszer nem érte el a fenntarthatóságnak megfelelő mértéket, a rendszer új feltételekkel újra indul.
- A több fordulós lehetőséggé teszi a fokozatosságot, a terhek egyenletes elosztását

Az akadály

- A fenntartható erőforrás-gazdálkodás akadályja a verseny
- Az versenyképes, aki a legnagyobb külső költséget képes áthárítani a társadalomra, és/vagy egy másik társadalomra (foglalkoztatottak kiszorítása, munkaerő amortizációja, környezet degradációja)